

Samantekt

Eftirlitsmen Matvælastofnunar, Magnús Ingi Jónsson, Jónína Guðmundsdóttir og Vigdís Sigurðardóttir, fóru í reglubundið ítareftirlit í eldisstöð Háafells að Nauteyri, FE-1146, miðvikudaginn 5. nóvember 2025. Gengið var um fiskeldisstöðina og eldisker yfirfarin ásamt því að varnir gegn stroki voru skoðaðar. Þá var farið yfir gæðaskjöl og skráningar á skrifstofu fiskeldisstöðvarinnar og óskuðu eftirlitsmenn eftir að fá send í tölvupósti valin gæðaskjöl og aðrar upplýsingar sem voru yfirfarnar á skrifstofu Matvælastofnunar.

Matvælastofnun beinir þeim tilmælum til eftirlitsþega að mikilvægt sé að stöðvarstjóri fái viðeigandi þjálfun í gæðakerfi fyrirtækisins.

Í ljósi fjölda alvarlegra frávika í eftirlitsskýrslu þessari gerir Matvælastofnun þær kröfur að úrbótum á alvarlegum frávikunum verði lokið innan þeirra tímamarka sem fram koma í skýrslunni.

Matvælastofnun mun framkvæma eftirfylgni eftirlit að þeim tíma loknum.

Alvarleg frávik	Úrbótafrestur
Landeldi yfir 20 tonnum - Ítareftirlit - Eldisbúnaður og fiskheldni	15/01/2026
Landeldi yfir 20 tonnum - Ítareftirlit - Búnaður til að endurheimta fisk	15/01/2026
Landeldi yfir 20 tonnum - Ítareftirlit - Gæðahandbók	02/03/2026
Landeldi yfir 20 tonnum - Ítareftirlit - Þjálfunarskrá starfsmanna	02/03/2026
Landeldi yfir 20 tonnum - Ítareftirlit - Nýliðaðþjálfun	02/03/2026
Landeldi yfir 20 tonnum - Ítareftirlit - Verklagsreglur	02/03/2026
Landeldi yfir 20 tonnum - Ítareftirlit - Viðbragðsáætlanir	02/03/2026
Landeldi yfir 20 tonnum - Ítareftirlit - Innra eftirlit	02/03/2026
Landeldi yfir 20 tonnum - Ítareftirlit - Innri úttekt – sannprófun	02/03/2026

Frávik	Úrbótafrestur
Landeldi yfir 20 tonnum - Ítareftirlit - Yfirlit yfir fiskeldisstöð á landi	02/03/2026

Viðstödd heimsókn Háafell ehf.
Kennitala viðtakenda 520199-3149
Skoðunarmaður Jónína Guðmundsdóttir - Lögfræðingur
Tölvupóstur mast@mast.is

Undirbúningur 2 klst.
Frágangur 10 klst.
Tímar við úttekt 10 klst.
Akstur 4 klst. og 30 mín.

Alvarlegt frávík**Landeldi yfir 20 tonnum - Ítareftirlit
Eldisbúnaður og fiskheldni****Frestur til úrbóta: 15/01/2026**

Ekki er til staðar markviss skráning á viðhaldi eldisbúnaðar.

Niðurföll í húsi A eru of stór miðað við fiskinn sem er til staðar í húsinu.

Í settjörn við stöðina sáust dauð seiði. Ljóst er því að sleppivörn sem liggur frá eldisstöðinni og í settjörnina kemur ekki í veg fyrir að seiði berast í tjörnina eða framkvæmd þrifa við þá vörn geri það að verkum að hún hleypi í gegnum sig á meðan þrifum stendur.

Þá er síðasta vörn við stroki sem liggur úr settjörn og út í sjó ófullnægjandi og heldur ekki fisk. Net ná ekki niður úr timburkassanum þannig að fiskur á greiða leið úr settjörn og út í sjó. Þá er gat á kassanum vegna fúa.

Út úr húsi B liggja lagnir úr kerjum sem fara beint út í fjöruna án seinni strokvarna og því er einungis um að ræða eina vörn gegn storki. Ekki er um að ræða ker sem eru í daglegri notkun en þó kemur það fyrir að fiskur sé geymdur í þeim.

14. gr. laga um fiskeldi nr. 71/2008

Alvarlegt frávík**Landeldi yfir 20 tonnum - Ítareftirlit
Búnaður til að endurheimta fisk****Frestur til úrbóta: 15/01/2026**

Ekki eru til staðar net í stöðinni til að endurheimta fisk komi til stroks.

14. gr. laga um fiskeldi nr. 71/2008

Alvarlegt frávík**Landeldi yfir 20 tonnum - Ítareftirlit
Gæðahandbók****Frestur til úrbóta: 02/03/2026**

Í skipuriti fiskeldisstöðvarinnar vantar stöðu allra starfsmanna stöðvarinnar en einnig þarfnast það uppfærslu þar sem breytingar hafa orðið á starfsmannahaldi.

Verklag um skipulag og ábyrgðarskiptingu er ófullnægjandi þar sem það tekur einungis til stöðvarstjóra og framleiðslustjóra en ekki allra starfsmanna eða stöðugilda. Starfslýsingar starfsmanna eldisstöðvarinnar eru ekki til staðar.

Verklag um þjálfun starfsfólks er ófullnægjandi. Í hana vantar að tilgreina í hverju nýliðþjálfun felst og innan hvaða tímamarka hún á að hafa átt sér stað. Þá vantar einnig að tiltaka hvaða þjálfun þarf að viðhalda og tíðni. Skilgreina þarf hvað felist í því að ná „fullri færni í starfi“ og hver metur það. Ekki kemur fram í verklagi að starfsmenn þurfi að fá þjálfun í að tryggja velferð eldisdýra og að lágmarka umhverfisáhrif eins og kveðið er á um viðauka III í reglugerð um fiskeldi nr. 540/2020.

Samkvæmt viðauka III í reglugerð um fiskeldi nr. 540/2020 skal rekstrarleyfishafi halda árlega fund með starfsmönnum þar sem farið er yfir efni gæðahandbókar og kynntar breytingar og nýjar áherslur sem gerðar hafa verið. Slíkur fundur hefur ekki verið haldinn.

14. gr. laga um fiskeldi nr. 71/2008

Alvarlegt frávík**Landeldi yfir 20 tonnum - Ítareftirlit
Þjálfunarskrá starfsmanna****Frestur til úrbóta: 02/03/2026**

Eftirlitsmenn óskuðu eftir því að fá þjálfunarskrá allra starfsmanna. Eftirlitsþegi gat einungis framvísað þjálfunarskrá sex starfsmanna en í eldisstöðinni starfa átta starfsmenn. Ekki liggur fyrir þjálfunarskrá staðgengis stöðvarstjóra en viðkomandi starfsmaður hefur gengt öðrum störfum innan stöðvarinnar áður en hún tók við starfi staðgengils.

Í þjálfunarskrá kemur ekki fram hvenær starfsmaður hóf störf né hvaða dag þjálfun fór fram.

Þjálfunarskrár þriggja starfsmanna eru á tungumáli sem eftirlitsmenn skilja ekki og því ekki hægt að staðfesta þjálfun viðkomandi starfsmanna.

Í þjálfunarskrá starfsmanna vantar að tilgreina þátttöku þeirra í árlegum fundi um innihald gæðahandbókar.

14. gr. laga um fiskeldi nr. 71/2008

Alvarlegt frávík**Landeldi yfir 20 tonnum - Ítareftirlit
Nýliðþjálfun****Frestur til úrbóta: 02/03/2026**

Samkvæmt 1. mgr. 50. gr. reglugerðar um fiskeldi nr. 540/2020 skal rekstrarleyfishafi tryggja að áður en starfsmenn hefja störf í fiskeldisstöð fái þeir þjálfun í að hindra strok, í vörnum gegn stroki, gæðakerfi eldisstöðvarinnar og verklagsreglum sem farið er eftir í stöðinni. Samkvæmt verklagi um þjálfun starfsfólks þarf starfsmaður að hafa lokið þjálfun í framangreindum þáttum innan árs frá upphafi starfs. Ljóst er að eftirlitsþegi uppfyllir því ekki ákvæði fyrrnefndrar 1. mgr. 50. gr. reglugerðarinnar um að nýliðþjálfun skuli eiga sér stað áður en starfsmaður hefur störf.

Alvarlegt frávík

Landeldi yfir 20 tonnum - Ítareftirlit

Frestur til úrbóta: 02/03/2026

Verklagsreglur

Í eftirlitinu óskuðu eftirlitsmenn eftir því að fá að sjá allar þær verklagsreglur sem giltu um fiskeldisstöðina. Þær verklagsreglur sem eftirlitsmönnum voru sýndar voru í flestum tilfellum of almennar og vantaði upp á nánari lýsingu á framkvæmd þeirra, viðmið og fjölda starfsmanna sem þarf til verksins. Þá er í einhverjum tilfellum lýst verklagi sem ekki er framkvæmt, t.d. varðandi skráningu á hreinsun á fiskigildrum í verklagsreglu um eftirlit með fiskföngurum.

Í mörgum tilfellum var um að ræða vinnulýsingar en ekki verklagsreglur t.d. er varðar hreinsun á kerjum, flokkun seiða í stöð og bólusetningar.

Ekki er til staðar verklagsregla um losun á dauðfiski úr kerjum.

Verklagsregla um afhendingu seiða þarfnast uppfærslu þar sem beiðni um heimild til útsetningar seiða er ekki lengur send á tölvupósti heldur í gegnum þjónustugátt Matvælastofnunar.

Í verklagsreglu um bólusetningu vantar að tilgreina gæðaeftirlit með bólusetningunni. Samkvæmt upplýsingum eftirlitsþega er það framkvæmt en ekki haldið utan um það.

Í verklagsreglu um flokkun seiða í stöð vantar að tilgreina viðbragð ef t.d. barki stíflast við flutning seiða á milli kerja.

Verklagsreglur eru annað hvort á íslensku eða á íslensku og ensku en fyrir liggur að einhverjir starfsmenn eftirlitsþega skilja hvorki íslensku né ensku. Matvælastofnun beinir þeim tilmælum til eftirlitsþega að hafa verklagsreglur á þeim tungumálum sem allir starfsmenn hans skilja.

Alvarlegt frávík

Landeldi yfir 20 tonnum - Ítareftirlit

Frestur til úrbóta: 02/03/2026

Viðbragðsáætlanir

Viðbragðsáætlun um strok er ófullnægjandi. Í hana vantar að tilgreina lágmarksfjölda starfsfólks sem er við störf, hlutverk þeirra og lýsa þarf viðbragði þegar fiskur sleppur án þess að um sé að ræða afhendingu í brunnbát. Þá þarf að tilgreina hvaða veiðifélaga og sveitarfélaga þarf að beina tilkynningu um strok til. Einnig kemur ekki fram hvar net eru geymd eða hvernig á að leggja þau.

Viðbragðsáætlun um tímabundna og varanlega rekstrarstöðvun er með öllu ófullnægjandi. Lýsa þarf viðbragði mun ítarlegra en gert er. Þá skortir alfarið að fjalla um hvernig hugsa skuli um fiskinn á meðan rekstrarstöðvun á sér stað m.t.t velferðar og fódrunar. Gera þarf áætlun um stöðvun rekstrar í samráði við Umhverfis- og orkustofnun sem og Matvælastofnun. Þá þarf að einnig að tilkynna Matvælastofnun þegar rekstrarstöðvun hefur átt sér stað.

Viðbragðsáætlanir eru annað hvort á íslensku eða á íslensku og ensku en fyrir liggur að einhverjir starfsmenn eftirlitsþega skilja hvorki íslensku né ensku. Matvælastofnun beinir þeim tilmælum til eftirlitsþega að hafa viðbragðsáætlanir á þeim tungumálum sem starfsmenn hans skilja.

Alvarlegt frávík

Landeldi yfir 20 tonnum - Ítareftirlit

Frestur til úrbóta: 02/03/2026

Innra eftirlit

Ekki til staðar verklagsregla um innra eftirlit. Innra eftirlit er framkvæmt að einhverju leiti en ekki skráð.

Matvælastofnun beinir þeim tilmælum til eftirlitsþega að setja sér skýrt verklag og viðmið varðandi atvikaskráningar en ljóst er af þeim gögnum sem eftirlitsmönnum voru sýnd í eftirlitinu að atvikaskráning er ómarkviss.

Alvarlegt frávík

Landeldi yfir 20 tonnum - Ítareftirlit

Frestur til úrbóta: 02/03/2026

Innri úttekt – sannprófun

Verklag um sannprófun þarf að uppfæra. Ekki er tilgreint að sannprófa þurfi eftir verulega breytingar, sbr. viðauka III í reglugerð um fiskeldi nr. 540/2020.

Af yfirferð eftirlitsmanna á sannprófun eftirlitsþega sem framkvæmd var í janúar 2025 er ljóst að eftirlitsþegi sannprófar alla kafla gæðahandbókar en úrbótaáætlun var ekki til staðar.

Ljóst er að upp hafa komið atvik og breytingar á rekstri eldisstöðvarinnar síðastliðið ár sem gáfu tilefni til þess að sannprófa. Fyrir liggur að skrifuð var skýrsla af framkvæmdastjóra rekstrarleyfishafa þar sem farið var yfir eitt af þeim atvikum en hún uppfyllir ekki kröfur sem reglugerð um fiskeldi nr. 540/2020 gerir til sannprófunar. Eftirlitsþegi hefur því ekki sannprófað atvik sem átti að sannprófa.

Frávik

Landeldi yfir 20 tonnum - Ítareftirlit
Yfirlit yfir fiskeldisstöð á landi

Frestur til úrbóta: 02/03/2026

Ekki er til staðar yfirlitsmynd yfir fiskeldisstöðina, eldiseiningar, stærð eldiseininga, frárennsli og varnir gegn stroki í frárennsli.

14. gr. laga um fiskeldi nr. 71/2008

Niðurlag

Þann 05/11/2025 fór fram reglubundin skoðun og var skýrsla send viðtakanda 02/12/2025. Gerðar eru kröfur um úrbætur á 10 skoðunaratriðum, þar af 9 alvarleg frávik og 1 frávik. Nema annað sé tekið fram þá er veittur frestur til næstu reglubundinnar skoðunar samkvæmt áhættumati. Úrbótum skal lokið eins fljótt og auðið er.

Landeldi yfir 20 tonnum - Ítareftirlit: 13 af 14 skoðunaratriðum voru yfirfarin. Þar af var 1 frávik og 9 alvarleg frávik.

Nánari útlistun á skoðunaratriðum má finna í [eftirlitshandbókum](#) Matvælastofnunar.

Athugið að þessi skýrsla tekur til þeirra atriða sem tekið var eftir þann dag sem eftirlitið fór fram sem og fyrirbyggjandi gagna úr öðru opinberu eftirliti. Veittur 14 daga frestur frá dagsetningu þessarar skýrslu til að koma á framfæri athugasemdum við innihald hennar. Athugasemdir berist skriflega sem bréf til Matvælastofnunar Austurvegi 64, 800 Selfossi eða með tölvupósti á mast@mast.is.

Um gjaldtöku fyrir eftirlit og aðra gjaldskylda starfsemi Matvælastofnunar s.s. útgáfu leyfa, vottorða, skráningar o.fl. fer skv. gjaldskrá nr. 392/2024. Krafa birtist í netbanka og reikningur er birtur á [Ísland.is](#).

Lagagrunnur eftirlits

Eftirfarandi atriði voru skoðuð:

Landeldi yfir 20 tonnum - Ítareftirlit

• Nýliðþjálfun	• Eftirlit með flutningi á fisk	• Búnaður til að endurheimta fisk
• Rekstrarleyfi	• Dagbókarfærslur	• Yfirlit yfir fiskeldisstöð á landi
• Eldisbúnaður og fiskheldni	• Gæðahandbók	• Þjálfunarskrá starfsmanna
• Viðbragðsáætlanir	• Innri úttekt – sannprófun	• Verklagsreglur
• Innra eftirlit		

Eftirfarandi atriði voru ekki skoðuð:

Landeldi yfir 20 tonnum - Ítareftirlit - Framleiðsluskýrsla